

612

Besluit van 28 december 1989 tot uitvoering van de artikelen 9, 10, 11, eerste lid, en 12 van de Tabakswet (Stb. 1988, 342) (Besluit beperking verkoop en gebruik tabaksprodukten)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, van 15 augustus 1989, DG Vgz/ADT/ nr. 736.185, gedaan in overeenstemming met Onze Ministers van Economische Zaken, van Onderwijs en Wetenschappen en van Landbouw en Visserij;

Gelet op de artikelen 9, 10, 11, eerste lid, en 12 van de Tabakswet (Stb. 1988, 342);

Gehoord de Nationale Raad voor de Volksgezondheid (advies van 21 april 1989);

De Raad van State gehoord (advies van 21 december 1989, nr. W.13.89 0512);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van 22 december 1989, DG Vgz/ADT/ nr. 737.296, uitgebracht mede namens Onze Ministers van Economische Zaken, van Onderwijs en Wetenschappen en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

Waar in dit besluit sprake is van een ruimte of van een inrichting worden daaronder niet begrepen ruimten of delen van een inrichting, gelegen in de open lucht.

Artikel 2

1. Als categorieën van ruimten waarin ingevolge artikel 10, tweede lid, van de Tabakswet (Stb. 1988, 342), een verbod om tabaksprodukten te gebruiken ingesteld en gehandhaafd dient te worden, worden aangewezen:

- a. ruimten waarin zich loketten bevinden;
- b. wachruimten;
- c. hallen, gangen en trappen;
- d. liften;
- e. vergaderzalen;

- f. leslokalen;
- g. toiletten;
- h. kantines;
- i. recreatie- en soortgelijke ruimten;
- j. overige ruimten, voor zover deze voor het publiek toegankelijk zijn.

2. Indien meer dan één ruimte, behorend tot een van de categorieën, genoemd onder b, h of i, in de inrichting aanwezig is, kan het bevoegde orgaan besluiten per categorie ten hoogste de helft van dit aantal ruimten van dit verbod uit te zonderen. Het verbod is in dat geval van toepassing op de ruimte of gezamenlijke ruimten met de grootste vloeroppervlakte. Van de in de eerste volzin bedoelde bevoegdheid kan slechts gebruik worden gemaakt indien de dichtstbijzijnde ruimte van die categorie waarvoor een rookverbod geldt, zich op dezelfde verdieping bevindt.

3. Indien slechts één ruimte, behorend tot een van de categorieën, genoemd onder b, h of i, in de inrichting aanwezig is, kan het bevoegde orgaan besluiten ten hoogste eenderde van de oppervlakte van die ruimte van dit verbod uit te zonderen, mits in het andere deel van die ruimte geen hinder wordt ondervonden van het gebruik van tabaksprodukten.

4. Indien slechts één ruimte, behorend tot een van de categorieën, genoemd onder b, h of i, in de inrichting aanwezig is en het derde lid geen toepassing vindt, kan het bevoegde orgaan besluiten per categorie de gehele ruimte van het verbod uit te zonderen gedurende ten hoogste een derde van de tijd van openstelling van die ruimte, volgend op of voorafgaand aan de periode dat het verbod van toepassing is, mits buiten eerstgenoemde tijd in die ruimte geen hinder van het gebruik van tabaksprodukten wordt ondervonden.

5. In de ruimten waarvoor een verbod om tabaksprodukten te gebruiken is ingesteld, dient zulks te worden aangeduid met de goed leesbare tekst «roken verboden», dan wel met een begrijpelijke aanduiding, anders dan in letters, met dezelfde betekenis.

Artikel 3

1. Degenen die – anders dan in een hoedanigheid als bedoeld in artikel 10 van de Tabakswet – het beheer hebben over inrichtingen voor gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening, sport, sociaal-cultureel werk of onderwijs, voor zover die inrichtingen behoren tot de in het tweede lid aangewezen categorieën, zijn verplicht maatregelen te treffen als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Tabakswet.

2. De in het eerste lid bedoelde categorieën zijn:

a. op het terrein van de gezondheidszorg:

inrichtingen waarin instellingen voor gezondheidszorg als bedoeld in artikel 1, onder A, met uitzondering van de onder nummer 42 bedoelde instellingen, van het Besluit werkingssfeer Wet tarieven gezondheidszorg (Stb. 1982, 25) hun werkzaamheden (doen) verrichten;

b. op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening en het sociaal-cultureel werk:

1. bejaardenoorden als bedoeld in de Wet op de bejaardenoorden (Stb. 1984, 656);

2. dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten als bedoeld in de Tijdelijke Verstrekkingenwet maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1975, 157);

3. inrichtingen die voor het publiek toegankelijk zijn en waarin voorzieningen op het terrein van het maatschappelijk en sociaal-culturele welzijn worden aangeboden als bedoeld in de bijlage bij de Welzijnswet (Stb. 1987, 73), inzake de taakverdeling tussen de overheden, en die door de overheid worden gesubsidieerd of in stand gehouden;

4. overige inrichtingen op het terrein van ouderenzorg, gehandicap- tenzorg, jeugdhulpverlening, kinderopvang, algemene maatschappelijke hulpverlening, gezinsverzorging, vrouwen- en sexualiteitshulpverlening, die door de overheid worden gesubsidieerd of in stand gehouden;

c. op het terrein van de sport:

inrichtingen welke voor meer dan de helft van de tijd van openstelling worden gebruikt voor de beoefening van sport, anders dan in de open lucht, en door de overheid worden gesubsidieerd of in stand gehouden;

d. op het terrein van het onderwijs:

openbare en uit 's Rijks kas bekostigde bijzondere onderwijsinstel- lingen als bedoeld in

1. de Wet op het basisonderwijs (Stb. 1986, 256),
2. de Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (Stb. 1987, 614),
3. de Wet op het voortgezet onderwijs (Stb. 1986, 552),
4. de Wet op het hoger beroepsonderwijs (Stb. 1986, 289),
5. de Wet op het wetenschappelijk onderwijs (Stb. 1986, 414),
6. de Wet op de Open Universiteit (Stb. 1984, 573),
7. de Experimentenwet onderwijs (Stb. 1970, 370) en
8. de Rijksregeling basiseducatie (Stb. 1986, 433).

3. Met betrekking tot de in het eerste lid bedoelde verplichting is artikel 2 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 4

Als categorieën van inrichtingen als bedoeld in artikel 9 van de Tabakswet worden aangewezen de categorieën van inrichtingen als bedoeld in artikel 3 van dit besluit met uitzondering van:

- a. op het terrein van de gezondheidszorg: de verpleeghuizen, revalida- tiecentra, psychiatrische ziekenhuizen en zwakzinnigeninrichtingen;
- b. op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening: de bejaar- denoorden en de gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten.

Artikel 5

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 1990. Indien het Staatsblad waarin dit besluit wordt geplaatst wordt uitgegeven na 31 december 1989, treedt het in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst.

Artikel 6

Dit besluit kan worden aangehaald als Besluit beperking verkoop en gebruik tabaksprodukten.

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Nederlandse Staatscourant van 9 januari 1990, nr. 6.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State.

's-Gravenhage, 28 december 1989

Beatrix

De Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
H. J. Simons

De Minister van Economische Zaken,
J. E. Andriessen

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij a. i.,
J. E. Andriessen

Uitgegeven de *negenentwintigste* december 1989

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

De artikelen 9, 10 en 11 van de Tabakswet (Stb. 1988, 342) vereisen nadere uitwerking bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel 9 van de Tabakswet bepaalt dat het verboden is in inrichtingen voor gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening, sport, sociaal-cultureel werk of onderwijs, voor zover die inrichtingen behoren tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen categorieën, bedrijfsmatig aan particulieren tabaksprodukten te verstrekken.

Artikel 10 van de Tabakswet regelt dat voor de instellingen, diensten en bedrijven die door de Staat en de openbare lichamen worden beheerd, door het bevoegde orgaan zodanige maatregelen worden getroffen, dat van de daardoor geboden voorziening gebruik kan worden gemaakt en de werkzaamheden daarin kunnen worden verricht zonder dat daarbij hinder van het gebruik van tabaksprodukten wordt ondervonden. Bij algemene maatregel van bestuur worden categorieën van ruimten aangewezen waarop deze bepaling betrekking heeft.

Soortgelijke maatregelen als bedoeld in artikel 10 dienen ook te worden getroffen door degenen die het beheer hebben over inrichtingen voor gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening, sport, sociaal-cultureel werk of onderwijs, voor zover deze inrichtingen behoren tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen categorieën (artikel 11).

Het Besluit beperking verkoop en gebruik tabaksprodukten bevat de bovenbedoelde algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van de artikelen 9, 10 en 11 van de Tabakswet. Op deze wijze kan een bijdrage geleverd worden aan de hoofddoelstellingen van het ontmoedigingsbeleid, namelijk de beperking van het tabaksgebruik en de bescherming van de jeugd en de niet-roker, zoals dit is geformuleerd in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel (Kamerstukken II, 1984-1985, 18 749, nr. 3, blz. 2).

Het instellen van rookverboden draagt bij aan alle hoofddoelstellingen. Het meest duidelijke gevolg van rookverboden is dat de niet-roker beschermd wordt tegen tabaksrook. Tegelijkertijd kan door dergelijke maatregelen de consumptie van tabaksprodukten afnemen, omdat er minder mogelijkheden van consumptie zijn. Daarnaast worden rokers nadrukkelijk geconfronteerd met een maatregel die ten opzichte van het roken een negatief oordeel inhoudt, waardoor de motivatie kan toenemen om geheel te stoppen met roken of de consumptie ook in andere omstandigheden dan tijdens het verblijf in bovenbedoelde inrichtingen te verminderen.

Omdat een aantal inrichtingen waar rookverboden worden ingesteld veelvuldig worden bezocht door de jeugd, kan mede door het instellen van rookverboden een sociaal klimaat worden gecreëerd waarin niet roken de norm en het niet beginnen met roken of het niet continueren van de rookgewoonte het gevolg is.

De bescherming van de jeugd en de niet-roker is het motief voor de bepaling in artikel 9, waarin de bedrijfsmatige verkoop van tabaksprodukten in inrichtingen van bijvoorbeeld gezondheidszorg, welzijn, en onderwijs moet worden beperkt. Het zou immers van een weinig consistente benadering getuigen indien het roken in dergelijke inrichtingen niet en de verkoop wel is toegestaan. Dit geldt temeer voor inrichtingen die naar hun aard een bijdrage leveren aan de gezondheid, het welzijn en de opvoeding van de burger. Het toelaten van de bedrijfsmatige verstrekking in dergelijke inrichtingen verdraagt zich niet met de doelstelling van dergelijke inrichtingen.

De noodzaak om maatregelen te treffen ter bescherming van de niet-roker is in de jaren na indiening van het wetsvoorstel steeds klemmender geworden. Het zogeheten passief roken, of wel het ongewild meeroken, veroorzaakt niet alleen hinder voor niet-rokers, maar vergroot ook het risico op gezondheidsschade. Dit blijkt uit onderzoek in binnen- en buitenland. Over de mate waarin het passief roken gezondheidsschade veroorzaakt zal de Gezondheidsraad binnenkort advies uitbrengen. Uit het onderzoek blijkt dat de gezondheidsschade door passief roken betrekking heeft op de volgende gebieden: de toestand van de foetus, stoornissen aan de lucht- en ademhalingswegen, alsmede longkanker. De ernstigste schade of hinder wordt ondervonden door CARA-patiënten. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Europese Gemeenschap bevelen dan ook aan om maatregelen tegen rookhinder te nemen (resolutie Tobacco or Health, 15 mei 1986, respectievelijk resolutie van de Raad van Ministers d.d. 18 juli 1989 PbEG C 189/1). Dit rechtvaardigt het treffen van maatregelen die de mogelijkheden die de Tabakswet biedt ten volle benutten.

Aan de andere kant is het een maatschappelijke realiteit dat nog steeds een deel van de Nederlandse bevolking tabaksprodukten gebruikt, hoewel wij dit de consumenten ook ontraden. Waar zij anderen met hun gedrag niet hinderen of schaden, moeten rokers zelf verantwoordelijk worden gesteld voor de schade die zij zichzelf toebrengen. Het Besluit beperking verkoop en gebruik van tabaksprodukten is er dan ook niet op gericht het roken in genoemde inrichtingen onder alle omstandigheden te verbieden. Indien door het roken geen hinder ontstaat voor anderen moet het mogelijk zijn in bepaalde ruimten tabaksprodukten te gebruiken.

Constructie van het rookverbod

In het Besluit is voor een constructie gekozen waarbij het roken in allerlei gemeenschappelijk te gebruiken ruimten moet worden verboden (artikel 2, eerste lid) en dit verbod op een duidelijke wijze aan de gebruikers van die ruimte moet worden kenbaar gemaakt (artikel 2, vijfde lid). Ruimten die niet voor gemeenschappelijk of publiek gebruik bestemd zijn, zoals werkkamers, worden niet onder de werking van dit besluit gebracht. Uit een oogpunt van praktische toepasbaarheid en van rechtsgelijkheid van werknemers ligt het ook niet in de rede om werkkamers die gemeenschappelijk als zodanig worden gebruikt, maar waar geen publiek komt, als ruimte in de zin van dit Besluit aan te wijzen, nu werkkamers die niet gemeenschappelijk worden gebruikt niet onder de werking van dit Besluit kunnen worden gebracht. Het staat overigens het bevoegde orgaan of de betrokken werknemers altijd vrij ook in die ruimten maatregelen te treffen tegen het ongewild meeroken.

Het wordt aan het bevoegde orgaan overgelaten om uitzonderingen te maken op het rookverbod. Het treffen van rookverboden is dus verplicht, het maken van uitzonderingen niet. De mogelijkheden voor zulke uitzonderingen worden in het tweede, derde en vierde lid van artikel 2 aangegeven.

De uitzonderingen zijn slechts mogelijk in het geval door de individuele gebruiker van de ruimten een keuze kan worden gemaakt tussen het verblijf in een rookvrije of niet-rookvrije ruimte. Indien zo'n keuzemogelijkheid niet aanwezig is, zoals in vergaderzalen, leslokalen, hallen, gangen en trappen, liften en toiletten, is een uitzondering op het rookverbod niet mogelijk. Is de keuzemogelijkheid wel aanwezig, bijvoorbeeld als er meer dan één wacht-, kantine- of recreatieruimte is, dan zijn uitzonderingen wel mogelijk. In dat geval moet aan bepaalde voorwaarden worden voldaan:

- de ruimten moeten merendeels rookvrij zijn, hetzij in aantal, hetzij in oppervlakte, hetzij in tijd;
- in geen geval mag in de betreffende ruimte hinder worden ondervonden van het gebruik van tabaksprodukten in het rookvrije deel, of gedurende de rookvrije periode.

Of en zo ja, wanneer uitzonderingen op het rookverbod mogelijk moeten zijn, wordt binnen de in de algemene maatregel van bestuur aangegeven marges aan het bevoegde orgaan overgelaten. Ook wordt het aan het bevoegde orgaan overgelaten om ter bescherming van de niet-roker andere maatregelen te treffen, naast het instellen van een rookverbod (bijvoorbeeld een betere ventilatie, het stellen van voorwaarden bij het in dienst treden van personeel, het geven van voorlichting).

Dit besluit verplicht echter niet tot het treffen van bouwkundige voorzieningen. Op grond van dit besluit kan dan ook geen aanspraak gemaakt worden op financiële compensatie van de kosten die het treffen van dergelijke voorzieningen met zich meebrengt. Dit geldt ook voor de mogelijk andere kosten die bij de uitvoering van dit besluit worden gemaakt.

Daarbij moet bedacht worden dat een beheerder van een inrichting het maatschappelijk belang van het terugdringen van de hinder door tabaksrook moet afwegen tegen het specifieke belang van zijn inrichting. Die afweging wordt enigszins gestuurd doordat bij het voorop stellen van het tweede belang kosten kunnen optreden. Deze zijn, gelet op de ruime mogelijkheid tot het maken van uitzonderingen zonder bouwkundige maatregelen, geenszins noodzakelijk.

De verwachting is dat de kosten die hiervoor gemaakt moeten worden, zullen meevallen. Voor bepaalde categorieën van inrichtingen zou in de praktijk kunnen blijken dat verdergaande uitzonderingsmogelijkheden nodig zijn; in dat geval zal na de evaluatie van het besluit of zo veel eerder als nodig is, een wijziging van het besluit in overweging worden genomen.

Constructie van het verkoopverbod

Het verbod om tabaksprodukten bedrijfsmatig aan particulieren te verstrekken geldt in beginsel voor dezelfde categorieën inrichtingen als de verplichting om rookverboden te treffen. Niettemin achten wij het gewenst dat voor een aantal categorieën inrichtingen een uitzondering wordt gemaakt op dit verbod, bijvoorbeeld voor bejaardenoorden en verpleeghuizen. In deze inrichtingen verblijven de bewoners langdurig en zijn zij vaak aangewezen op een huiswinkel. Hoewel strikt genomen het aanbieden van rookwaren in dergelijke voorzieningen voor gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening zich niet goed verdraagt met de doelstelling van het tabaksontmoedigingsbeleid en de doelstelling van die inrichtingen, menen wij toch dat in deze inrichtingen de keuzevrijheid en eigen verantwoordelijkheid van de bewoners zwaarder wegen.

Het is denkbaar met eenzelfde argument te komen tot een uitzondering op dit verbod voor bijvoorbeeld ziekenhuizen. Ook in ziekenhuizen verblijven volwassenen immers langdurig, zonder dat zij zelf in de gelegenheid zijn om buiten het ziekenhuis boodschappen te doen. Het verbod om tabaksprodukten in ziekenhuizen te verkopen beperkt derhalve de keuzevrijheid van deze patiënten. In dit geval menen wij echter dat de aard van de inrichting zich geheel niet verdraagt met het gebruik van het produkt, waardoor de keuzevrijheid voor de betrokkene een minder zwaar gewicht moet krijgen.

Voor andere inrichtingen die tabaksprodukten verkopen, zoals sommige opvangcentra of instellingen voor thuislozenzorg, geldt dat de bewoners zonodig op een eenvoudige wijze buiten de instelling hun aankopen kunnen doen. De uitzonderingen die artikel 4 van het besluit maakt, zijn derhalve zo beperkt mogelijk gehouden.

Werkingsfeer

De volgende inrichtingen vallen onder de werking van dit besluit:

– instellingen, diensten en bedrijven die door de Staat en de openbare lichamen worden beheerd. Voorbeelden zijn: ministeries, parlamentsgebouwen, Nederlandse ambassades, kazernes, marineschepen, rijksdiensten, gerechten en parketten, penitentiaire inrichtingen, publiekrechtelijke bedrijfsorganen, provinciehuizen en provinciale diensten, gewestelijke arbeidsbureaus, gemeentehuizen, basisgezondheidsdiensten, en gemeentelijke diensten.

Geprivatiseerde instellingen, zoals de PTT en instellingen die wel eigendom zijn, maar niet onder beheer staan van de Staat en de openbare lichamen, zoals de NS, vallen niet onder dit Besluit.

– inrichtingen op het terrein van de gezondheidszorg. Voorbeelden zijn: ziekenhuizen, academische ziekenhuizen, sanatoria, epilepsie-inrichtingen, kraaminrichtingen, revalidatiecentra, psychiatrische ziekenhuizen, verpleeghuizen, zwakzinnigeninrichtingen, medische kindertehuizen, medische kleuterdagverblijven, inrichtingen voor zintuiglijk gehandicapten, gezondheidscentra, consultatiebureaus voor tuberculosebestrijding, consultatiebureaus voor geboorteregeling, adviesbureaus voor geslachtsziekten, regionale instituten voor (ambulante) geestelijke gezondheidszorg, consultatiebureaus voor alcohol en drugs en schooltandartsendiensten.

– instellingen op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening en het sociaal-cultureel werk. Voorbeelden zijn: diverse landelijke of provinciale organisaties die diensten verlenen aan hierna te noemen instellingen, landelijke voorzieningen voor emancipatiewerk; landelijke voorzieningen op het terrein van maatschappelijke opvang en hulpverlening; algemene opvangcentra op landelijk niveau op levensbeschouwelijke grondslag; blijf-van-mijn-lijf-huizen, algemene opvangcentra en thuislozenzorg; landelijke organisaties voor vrijwilligerswerk; landelijke voorzieningen voor opbouwwerk; de eerste opvang van vluchtelingen in centrale opvangcentra; FIOM-bureaus; de opvang van asielzoekers; voorzieningen voor sociaal-culturele activiteiten; kinderopvang; emancipatie-activiteiten; opbouwwerk; het plaatselijk vormings- en ontwikkelingswerk; het openbaar bibliotheekwerk; het club- en buurthuiswerk; het jeugd- en jongerenwerk; het speeltuinwerk; kinderdagverblijven; peuterspeelzalen; buitenschoolse kinderopvang; bureaus sociale raadsliden; maatschappelijke advies- en informatiecentra.

– inrichtingen op het terrein van de sport, zoals zwembaden, sporthallen, gymnastieklokalen, sportscholen.

Particuliere sportinrichtingen die niet door de overheid worden gesubsidieerd of in stand gehouden vallen hier buiten.

– onderwijsinrichtingen, zoals basisscholen, scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs, scholen voor voortgezet onderwijs, instellingen voor hoger beroepsonderwijs, de Open Universiteit, universiteiten, instellingen voor basiseducatie.

Advies van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid

Op 21 april 1989 heeft de Nationale Raad voor de Volksgezondheid

zijn advies over deze algemene maatregel van bestuur uitgebracht. Dit advies heeft geleid tot een aantal wijzigingen van het ontwerp-besluit en de toelichting o.m. betreffende een bepaling inzake de plaatsing van verbodsborden.

In deze toelichting is duidelijker aangegeven op welke instellingen dit besluit betrekking heeft. Tevens is in deze toelichting de betekenis van het begrip hinder – dat zo centraal staat in dit besluit – nader aangeduid.

Op twee belangrijke onderdelen van het advies, die overigens niet hebben geleid tot wijzigingen, wordt hieronder nader ingegaan.

Ten eerste stelt de Nationale Raad voor de Volksgezondheid voor om op een minder gedetailleerde wijze dan thans in artikel 2, tweede, derde en vierde lid, is voorzien uitzonderingen op het rookverbod mogelijk te maken. In de ruimten die voor een uitzondering in aanmerking komen zou volgens de Nationale Raad voor de Volksgezondheid het roken moeten worden geregeld in overleg met de bewoners, bijvoorbeeld via de bewonersraad, c.q. de familieraad. Hierdoor zouden onbillijkheden en onevenwichtige situaties kunnen worden voorkomen.

Met de Tabakswet en dit besluit hebben de ondergetekenden duidelijk gekozen voor de bescherming van de niet-roker. Hierboven is reeds aangegeven dat rekening wordt gehouden met de wensen van rokers door het mogelijk maken van uitzonderingen op de rookverboden. Dit geschiedt onder twee voorwaarden: het grootste deel van de ruimten is rookvrij en niet-rokers mogen niet worden gehinderd door tabaksrook. De implementatie van de uitzonderingsmogelijkheid wordt aan de beheerder overgelaten. Het ligt voor de hand dat de beheerder in overleg met de gebruikers van de ruimten van deze bevoegdheid gebruik maakt. Hierdoor kan een soepele toepassing van dit besluit worden bevorderd.

Ten tweede stelt de Nationale Raad voor de Volksgezondheid voor artikel 2, eerste lid, sub j, zo te redigeren dat ook de overige ruimten «die voor gemeenschappelijk gebruik» zijn onder de werking van dit besluit vallen. Dit zou betekenen dat op gemeenschappelijke werkkamers en kantoortuinen rookverboden moeten worden getroffen. De Nationale Raad voor de Volksgezondheid merkt hierbij op er geen voorstander van te zijn deze werkruimtes zonder meer onder het rookverbod te laten vallen, omdat dit tot problemen in de arbeidssituatie aanleiding zou kunnen geven. Het is om deze reden dat artikel 2, eerste lid, sub j, niet verder gaat dan «overige ruimten die voor het publiek toegankelijk zijn».

De voorstellen van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid om het besluit te evalueren en de Tabakswet te zijner tijd aan te passen, zodat ook in overheidsgebouwen geen tabaksprodukten meer mogen worden verkocht, liggen in de lijn van toezeggingen, onzerzijds aan het parlement gedaan. (Handelingen, II, 1986/87, blz. 91–4629)

Deregulering

Het onderhavige besluit is gezien op de criteria uit de beknopte vragenlijst die is opgenomen in de Aanwijzingen inzake de toetsing van ontwerpen van de wet en van algemene maatregel van bestuur van de Minister-President d.d. 16 januari 1985 (Stcrt. 18). De strekking van het besluit is in de Tabakswet opgenomen verboden en verplichtingen op het gebied van de verkoop van tabaksprodukten en de hinder door tabaksgebruik te concretiseren. De desbetreffende bepalingen van de Tabakswet schrijven zulks voor. Het besluit vertoont wat betreft de doelstellingen en de werkingssfeer ervan geen samenhang of overlappingsen met andere bestaande of in voorbereiding zijnde regelingen. Voor de uitvoering van het besluit worden geen nieuwe organen in het leven geroepen. De kosten van de in het besluit nader uitgewerkte maatregelen komen voor rekening van de betrokken organen en instellingen. Deze lasten zijn

overigens minimaal; slechts in het geval gebruik wordt gemaakt van één van de uitzonderingen, bedoeld in artikel 2, derde en vierde lid, van het besluit, kunnen de betrokken organen en instellingen voor hogere kosten komen te staan; deze hogere kosten ontstaan slechts indien bij afweging door de desbetreffende beheerder van het belang dat door dit besluit wordt gediend en specifieke belangen van het orgaan of de inrichting de laatste door hem hoger worden geschat; er is echter geen noodzaak die kosten te maken.

Voor de uitvoering van het besluit worden geen nieuwe bestuursinstrumenten in het leven geroepen. De lasten voor de overheid beperken zich tot het moeten instellen en handhaven van rookverboden in de door de Staat en de openbare lichamen beheerde instellingen, diensten en bedrijven. Datzelfde geldt voor bepaalde in het besluit aangegeven categorieën van non-profitinstellingen. Tegenover de voor de rokende burgers uit het besluit voortvloeiende beperkingen staan voor de niet-rokende burgers aanzienlijke verlichtingen. Het belang van de volksgezondheid bij de voorgestelde maatregelen is zo groot dat voornoemde lasten verantwoord zijn. De lasten voor het bedrijfsleven zijn niet duidelijk: er verdwijnen weliswaar enige verkooppunten in de non-profitsector, zoals de Tabakswet beoogt, maar het is niet uitgesloten dat het afzetverlies wordt gecompenseerd door de verkooppunten buiten de non-profitsector. Voor het justitiële apparaat zal het besluit naar verwachting geen invloed hebben op de werkdruk. De sanctionering ligt met uitzondering van het verbod ingevolge artikel 4 buiten de strafrechtelijke sfeer. Civiele procedures zijn nauwelijks te verwachten.

Tot slot zij nog vermeld dat een dereguleringsstoetsing van het wetsvoorstel Tabakswet is verricht door de commissie deregulering in verband met de economische ontwikkeling (commissie-van der Grinten). Deze toetsing heeft indertijd geleid tot enkele wijzigingen in het voorstel van wet.

Artikelen

Artikel 2

Hierboven is reeds uiteengezet op welke wijze dit artikel is opgebouwd en waarom uitzonderingen worden gemaakt op de rookverboden. De categorieën ruimten die voor het publiek toegankelijk of voor gemeenschappelijk gebruik bestemd zijn, zijn in het eerste lid (onder a tot en met i) zo uitputtend mogelijk opgesomd. Het is niet ondenkbaar dat bepaalde inrichtingen ruimten bevatten die voor het publiek toegankelijk zijn, maar die niet onder de categorieën a tot en met i vallen. Om die reden is een categorie j (overige ruimten) toegevoegd.

Tot de uitzonderingen die volgens het tweede, derde en vierde lid mogen worden gemaakt, kan alleen per categorie ruimten worden besloten. Als er bijvoorbeeld twee wachtruimten zijn, dan mag op grond van het tweede lid alleen de kleinste wachtruimte van het rookverbod worden uitgezonderd. Maar als er bijvoorbeeld één wachtruimte en één kantine is dan mag er geen uitzondering van het verbod op grond van het tweede lid worden gemaakt. In dat geval is het derde of vierde lid van toepassing.

Zijn er bijvoorbeeld twee wachtruimten en een kantine, dan kan slechts voor de kleinste wachtruimte op grond van het tweede lid een uitzondering worden gemaakt. Voor de kantine zouden het derde of vierde lid toepassing kunnen vinden.

De uitzondering volgens het tweede lid mag alleen worden gemaakt indien zich op dezelfde verdieping van de inrichting een ruimte bevindt waar een rookverbod geldt.

Het derde en vierde lid laten slechts uitzonderingen op de rook-vrije ruimte toe indien daar door deze uitzonderingen geen hinder van tabaksprodukten wordt veroorzaakt. De hinder die tabaksrook veroorzaakt zal niet door iedereen op dezelfde wijze worden ervaren. Toch zal de beheerder, indien hij overweegt een ruimte of een deel ervan uit te zonderen van het rookverbod, moeten bepalen of zo'n uitzondering hinder zou kunnen veroorzaken. Uit onderzoek van de Stichting Volksgezondheid en Roken blijkt dat bijna 11 miljoen Nederlanders niet (meer) roken. 79% van de rokers en 77% van de niet-rokers menen dat niet-rokers doorgaans hinder ondervinden van de rook van anderen. Het is echter niet mogelijk een objectieve norm vast te stellen waarmee kan worden bepaald of tabaksrook hinder veroorzaakt. Dit besluit stelt de positie van de niet-roker voorop, maar maakt uitzonderingen ten behoeve van de roker mogelijk. Indien de beheerder van deze uitzonderingsmogelijkheden gebruik wil maken, dan ligt het voor de hand dat hij, gelet op de strekking van dit besluit, in geval van twijfel eveneens de positie van de niet-roker laat prevaleren.

Het wordt aan de beheerder overgelaten om in het geval het derde of vierde lid van toepassing is, daaruit een keuze te maken. Het derde en het vierde lid kunnen niet gezamenlijk worden toegepast.

Tevens wordt het aan de beheerder overgelaten welke aanduiding van het feit dat roken is verboden wordt gemaakt (het vijfde lid).

Uit de opzet van het Besluit volgt dat de bepalingen ook gelden indien de inrichtingen tijdelijk voor een ander doel worden gebruikt dan het doel waarvoor zij bestemd zijn. Gedacht kan worden aan een recreatieruimte van een school, die 's avonds wordt gebruikt voor een toneelvereniging. De beheerder heeft op grond van artikel 2, tweede of vierde lid, de mogelijkheid om de ruimte of de tijd, waarin die ruimte voor dat andere doel wordt gebruikt, uit te zonderen van het rookverbod.

Artikel 3

In artikel 3, tweede lid, wordt een uitputtend overzicht gegeven van de categorieën inrichtingen waarop artikel 11 van de Tabakswet van toepassing is.

Ten aanzien van de inrichtingen voor maatschappelijke dienstverlening, sport, sociaal-cultureel werk en onderwijs is een beperking aangebracht. Inrichtingen op deze terreinen, die niet op structurele wijze door de overheid worden gesubsidieerd of in stand worden gehouden vallen buiten de werking van dit artikel. Dit geldt bijvoorbeeld voor inrichtingen die uitsluitend een éénmalig subsidie van de overheid hebben ontvangen. In het geval dat artikel 11 van de Tabakswet wordt overtreden, doordat de beheerder geen maatregelen treft ter bescherming van de niet-roker, bestaat – door de relatie met de overheid – in het algemeen de mogelijkheid administratief-rechtelijke sancties toe te passen.

Overigens biedt dit besluit ook de burger een aanknopingspunt het instellen van een rookverbod in de hier bedoelde inrichtingen af te dwingen.

Besloten is de maatregel slechts van toepassing te doen zijn op inrichtingen voor binnensportbeoefening. Het wordt thans niet wenselijk geacht dat ruimten bij sportterreinen in de open lucht onder dit Besluit komen te vallen, gelet op het feit dat de tijd die actief of passief op deze

terreinen aan sport wordt besteed grotendeels in de open lucht wordt – of kan worden – doorgebracht. Bij de evaluatie van dit Besluit zal worden gezien of het toepassingsgebied moet worden verruimd.

Artikel 4

Dit artikel bepaalt in welke categorieën van inrichtingen de bedrijfsmatige verstrekking van tabaksprodukten aan particulieren is verboden. Het artikel is reeds besproken in het algemene deel van deze toelichting.

De Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
H. J. Simons

De Minister van Economische Zaken,
J. E. Andriessen

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
G. J. M. Braks